ט. בשנה ייתכנו 7 חֳדשים מלֵאים וכו'. לשון המשנה (ח:): "אין פוחתין מֵארבעה חֳדשים המעוברים בשנה, ולא נראָה יתֵר על שמונה". העקרון העולה מִסוגיית הגמ' הוא שיש לִמנוע מצב שבּוֹ ראש־חודש רחוק יממה וחצי מֵראִיית הַיָּרֵחַ־הֶחָדָשׁ. סוגיה זו עמוּמה אצלי, ונצרכתי להאריך בלימודה. קושי מתבקש הוא, מה מקומָם של הכּלל(ים) שבמשנתֵנו?, הרי החֳדשים נקבעים ע"פ ראִיית הירח וחקירת העדויות עליהָ לפני בית־הדין, כמתואר בהרחבה במסכת ר"ה (בעיקר כ.-כו. ל:)! לשאלה זו נשוב בהמשך, בע"ה.

והנה נראה כי **רש"י** (ח: ד"ה דאם כן, ועוד) פירש את הסוגיה כמכֻוונת אל חשבון המולד הממוצע (כפי שמקובל בלוח הקבוע, הנוהג בימינו, ר' הערתנו לר"ה כה.); ומאידך, הסוגיה מתייחסת במפורש לראִיית הירח בעיני העם, שהיא ודאי מאוחרת לַמולד זמן משמעותי (ראה הערתנו לר"ה כ: בס"ד)! ✎לקושיה זו אולי אפשר לומר, שרש"י נקט חשבון ממוצע ופשוט לסבּר את האוזן, ואכן ב"ד היה עורך חשבונות של המולד האמִתי והראִייה (עי' רמב"ם הל' קידוש החודש א, ו) ולפיהם דן בהֶפרש שבּין הקביעה והראִייה. ועי' **בתוס'** (ד"ה מאי שנא) שהוסיפו לַחשבון שבַּסוגיה את "שית שעי מיכסי סיהרא" אחרי המולד (ועי' ר"ה וראה הערתנו שם). מכל מקום, לא התבאר בסוגיה לשֵׁם מה לְחסר או לעבּר 2 חֳדשים חורגים. **רש"י** בסנהדרין (יג. סד"ה חג האסיף, וראה גם בדברינו להלן ט: בס"ד) הִזכיר את משנתֵנו בהקשר של עיבור חודש, או חֳדשים, כדי להימנע מעיבור השנה במקרה שחשבון התקופה גבולי. **בפירוש המשניות לרמב"ם** כאן (ב, ב) הִסביר, שעיבור חֳדשים נצרך מפני הצטבּרות 793 ה'חלקים' (מתוך 1080 בשעה) היתֵרים על 29½ יום (ר"ה כה.). וז"ל: "ומֵהִצטבּרוּת אותם העודפים צריך להוסיף במקצת השנים יום או יומַיִם, עַד שיהו באותה השנה שמונה חֳדשים מעוברים. ופעמים יהיו העודפים שנצטברו לנו פחות מאותם הימים שהוספנו, ויהיה זה גורם לחסרון השנה הבּאה משלש מאות וחמשים וארבעה עַד שיהו בה חסרים יותר מששה, וזו היא אחת הסִבּוֹת הראשיות בהֲוָיַת החסרים והשלֵמים וְהַכְּסִדְרָן". וכ"כ **רע"ב**: "ובדין היה שיהיו כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר, אלא מפני יתירות הַשְּׁתֵּי־יָדוֹת־שעה ושִׁבעים־ושלש חלקים שיש בכל חודש וחודש, צריכים פעמים לעשות שמונה חדשים מחדשי השנה מלאים וארבעה חסרים, פעמים שמונה חסרים וארבעה מלאים". ועל דבריו הוסיף **בתוס' יו"ט**: "לפי שלא יתקבצו היתירות שיהיו בשיווי מַשלימים שני מלאים. ולפיכך לשנה הבּאה יחסרו". הקושי בטעם זה בולט - וכפי שהקשה בתפארת ישראל (יכין אות יג), וכן **רש"ש** (על המשניות, וכן ט:) וז"ל: "ואין טעם זה מספיק על הוספת שני עיבורין; שהיה די מפני זה עיבור אחד נוסף! ומכל־שכּן שאינו טעם על שמונה חסרין!" על כן - אמר רש"ש: "אלא יש עוד סיבות, כגון שלא נראה הירח מפני הֶעָבִים", והוסיף "או משום מֵתַיָּא וירקא" (עי' ר"ה כ.). ולדבריו הדברים רמוזים בלשון רמב"ם בפיהמ"ש: "וזו היא אחת הַסִּבּוֹת הראשיות בהֲוָיַת החסרים והשלֵמים והכְּסִדְרָן, ואין כַּוָּנָתֵנוּ כאן לדבּר על כל אותן הַסִּבּוֹת ולא אופן חשבונן...". גם **בחקרי לב** (או"ח סי' קיג, דף רלח. ד"ה ואני שמעתי) תהה רבי יוסף רפאל חזן (לימים הראשל"צ) כאמור, וכתב שהֶסבר רמב"ם ורע"ב ותוי"ט ("מפני קיבוץ המוֹתרוֹת") אינו מובן - תינח שמונה מעוברים, אחד ל"יומא דשעֵי" (כַּמחושב ברש"י ט: ד"ה והאיכא יומא דשעי), ואחד פעם ב-30 שנה, "יומא דתלתין שנין" (רש"י שם ד"ה ויומא דתלתין שנין) בנוסף על "יומא דשעי"; אך לחסר (אפילו 7 חסרים) היכי משכחת לה?! ותו, מן הסוגיה - רב הונא ועולא - משמע שהעיבור והחיסור אינם מפני "קיבוץ המוֹתרוֹת", שא"כ לא היה זה מַרחיק את הראִייה מן הקביעה כהֲנחה הפשוטה של הסוגיה; ובכלל, נראה שהפירוש הזה לַמשנה אינו אלא כדעת אחרים (וראה להלן בס"ד בדברי הרב אליעזר שלזינגר, מטה יחיאל, שהִסיק שרמב"ם אכן מפרש את המשנה כאחרים), ובסוגיה מבואר שהמשנה אינה כאחרים; וגם לאחרים, 7 חסרים בשנה פשוטה היכי משכחת לה?! וכתב, די"ל בכוונת רמב"ם שכיוון שהוכרחו לְשַׁנּוֹת מִסֵּדֶר החֳדשים (מלא וחסר כסדרם תדיר) בשל "קיבוץ המוֹתרוֹת", ניתן הכוח ביד ב"ד לְשַׁנּוֹת עוד מִסיבות אחרות "שהיה להם בסוֹד העיבור" (וגם הוא ציין להמשך דברי רמב"ם), וה"ק: "שהיה בדין שיהיה כל השנים שוִים בימים ושעוֹת, קמ"ל דְּזה לא יתכן, מפני קיבוץ המוֹתרוֹת". וכתב שאמנם בדברי רע"ב ותוי"ט משמע ש"קיבוץ המותרות" הוא עיקר הטעם עצמוֹ, "ודבריהם צריכים יִשּׁוּב אצלי". ו**בתפארת ישראל** (הנז') הוסיף על הסיבה הנזכרת בדברי מפרשי המשנה: "ולפעמים מפני שיש ארבעה דְּחִיּוֹת, שהן 'לא אד"ו ראש', 'מולד זקן בל תדרוש', 'ג"ט ר"ד בשנה פשוטה גְּרוש', 'בט"ו תקפ"ט אַחַר עיבור עֲקור מלשרוש'... שמֵחמתן נדחה ר"ה יום א' או ב' ימים יותר מהראוי, ויֶחסר מִשָּׁנָה הבּאה אותן ב' ימים, עי"ז צריכין לעשות אז בשנה־הבּאה חֳדשים חסרים יותר מששה" (על ביאורן של ארבע הדחיות עמדנו במק"א). אך צ"ב האם כוונתו ממש לדחיות הנוהגות בלוח הקבוע, כפי שציטט, או שהיו אז 'מֵעֵין דחיות', כלומר שיקולים שונים של ב"ד לעבּר חֳדשים מסוימים (וכגון שמצאנו בסנהדרין יג: בדעת אחרים, שאם חשבון תקופת ניסן גבולִי עושִׂים את אדר מלֵא במקום לעבּר את השנה בתוספת חודש, ור' הערתנו להלן ט:; וע"ע ר"ה כ. וסוכה מג: נד:). שהרי ודאי שהדחיות הנוהגות כַּיּוֹם, כפי שהן, לא היו נוהגות אז (מלבד שיטת רבנו חננאל, עי' דבריו שבת קטו. ר"ה כ. וסוכה נד:); וגם לוּ נהגוּ, אין צורך ביותר מ-7 מעוברים או חסרים בשנה פשוטה, וכפי שנעשה כיום. ואולי כוונתוֹ, שמלבד 'קיבוץ המוֹתרוֹת' היה צורך לאפשרות נוספת בְּשל שיקולים שונים הנדרשים מפעם לפעם. למעשה, דחיית גטר"ד בלוח־הקבוע מוֹנַעַת מצב של 'שמונה מלֵאים' כפי שהעירו כאן בתוס' (ד"ה מחד), ודחיית בט"ו תקפ"ט מונעת מצב של 'שמונה חסרים' בשנה מעוברת; ובלעדיהן יש יותר מקום להבין את הגמישוּת היתֵרה שבסוגייתנו ביחס לאורך השנה (לעומת הלוח הקבוע). ונראה שעפ"ז הִסביר רבי משה הסגל **במגיד הרקיע** (ח"ב יז, עמ' 153-152), שהִקשה גם הוא מדוע צריך לחסּר חֳדשים, וכתב "שיש צרכים נוספים לעבּר החודש כגון להתאים לִרְאִיָּה בחדש תשרי... או מחמת אד"ו..."; וממילא עיבור בשנה זו עשׂוּי להצריך חיסור בשנה הבּאה כדי שלא לחרוג מן הראִייה. וע"ש מה שהסביר.

עכ"פ קשה כאמור, לְמה נצרכו כללים אלו?, הרי בתקופת המשנה (וגם אח"כ) קידשו ע"פ הראִייה! לפי **רש"י** בסנהדרין (י: ד"ה חישוב לא קתני; יג. סד"ה חג האסיף) נראה, שכְּלָלֵי המשנה שלנו באים להגביל את דין קידוש החודש ועיבור החודש 'לצורך' (ע"י איום על העדים, עי' ר"ה כ.), וכגון 'לא אד"ו ראש' ושיקולים נוספים (ע"ש); וכמו 'השמוּעה הראשונה' (ר"ה כ: "לילה ויום מן החדש" ורש"י ד"ה צריך שיהא, ראה הערתנו שם). ואולי אירע שחָרְגוּ מן השמוּעה ההיא (מפני שלא נראָה הירח, או שהוטעו) ועתה צריך להשלים פער שנוצר. את הקשיים ביחס למשנתֵנו האריך להסביר **הרב שמואל הלל הלוי אייזיקס** במאמרוֹ חדשי השנה (בקובץ תורה מציון, ירושלים, שנה ז ה'תרס"א חוברת א סי' כז; ע"ש). שם עמד על כך שכּשמקַדשים ע"פ חשבון המולדות (התיאורטי) כמו בלוח־הקבוע, ממילא ר"ה מוקדם יותר ביחס לתקופת הקידוש ע"פ הראִייה, בְּשל הפער הטבעי שבּין המולד התיאורטי והראִייה (לדיון בעקבות זאת עי' מגיד הרקיע ח"ג יח, ט); וזה מְחדד את הקושיה (ושם האריך לתמוה גם על דברי תוס'). פתרון הבעיה הוא ע"פ דברי **רמב"ם** בהלכות קידוש החודש (יח, ה-י) אשר פָּסַק את דין משנתֵנו - והיינו, שמדובר בסוגייתנו כאשר זמן ארוך לא נראָה הירח בזמנו מִסיבות כלשהן (בהל' ז הִסביר רמב"ם שזה לא כ"כ נדיר). רמב"ם הִסביר, שבמקרה כזה אי אפשר לעבּר את החֳדשים זה אחרי זה מֵחוסר ראייה, שזה מַרחיק את ראש־החודש הלאה מן המולד, "ונמצא בְּחֹדֶשׁ אחרון אפשר שיֵּראה הירח בליל חמשה ועשרים בו או בליל ששה ועשרים, ואין לך דבר שְׂחוֹק והֶפסד יתר מזה!... אלא הקבּלה שבְּיד החכמים איש מפי איש מפי משה רבינו כך היא, שבזמן שלא יֵראה הירח בתחִלת החֳדשים חֹדש אַחַר חֹדש, בית דין קובעין חֹדש מעובר מִשלשים יום וחֹדש חסר מִתשעה־ועשרים יום, וכן מחשבין וקובעין חדש מעובר וחדש חסר, בקביעה לא בקידוש, שאין מקדשין אלא על הראייה. ופעמים עושִׂין מלא אַחַר מלא או חסר אַחַר חסר כמו שיֵּראה להם מן החשבון. ומתכוונין לעולם בחשבונם שאם יֵראה הירח בחדש־הבא יֵראה בזמנו או בליל עיבורו... ולעולם אין פוחתין מארבעה חֳדשים המעוברין בשנה ולא מוסיפין על שמונה חֳדשים המעוברין...". כל זה מִלשונו־הזהב של רמב"ם. והוסיף התייחסות גם לַמעשה החותֵם את סוגייתנו: "וכל שתמצא בתלמוד מִדְּבָרִים שמַּרְאִין שבּית־דין סומכין על

החשבון ומפי משה מסיני שהדבר מסור להם והרשות בידם לחסר או לעבר, וכן זה שחִפֵּר רבי תשעה חֳדשים בשנה וכל כיוצא בזה - הכל על עיקר זה הוא בנוי, בזמן שלא נראה החדש בזמנו". בספר **עריכת נר** הביא כעין זה (עמ' רט, ציון 455) בשם **הגרי"ז** (איני יודע היכן, ועי' קונט' קידוש־החודש עמ' 12). כיוצא בזה נראה הסבר **הרב שי ואלטר** (ריאלי"ה קלנדרית וידע אסטרונומי בסוגיות קידוש החודש, חיבור לקבלת תואר דוקטור לפילוסופיה, רמת־גן ה'תשע"א, עמ' 157); וזו לשונו: "מגמה זאת מנוגדת למגמה הכללית של משנת ראש השנה לפיה ראיית הירח החֳדש היא המאורע עליו מתבססת קביעת ראש חודש. ואמנם ראיית הירח נמנעת לעיתים בשל עננות ואובך, והיה ראוי לצפות להתמודדות עם בעייה זו. הסוגיה בערכין מוכיחה את מציאותם של חשבונות קלנדריים בידי חכמים, ובייחוד של הגבלות על משך השנה". [ושם (עמ' 163) הסביר, שסוגייתנו מניחה ששנת־לבנה תקנית היא 354 יום (30×6 + 29×6), מה שנקרא "כסדרה"; ובפשטות, ההפרש בין ראיית הירח בחודש מסוים ובין הראייה כעבור 12 חֳדשים, הוא 354 יום. לכן כל שינוי מִסדר החֳדשים - עשיית חודש מלֵא או חסר נוסף - גורם לסטייה של יום בין ראיית החודש האחרון ובין קביעתו (וכך הקביעה שלו מאוחרת, או מוקדמת, בהתאמה). עוד מניחה הסוגיה, שחודש העיבור (הנוסף בשנה מעוברת) חורג מהסדר הרגיל ועשוי לקזז סטיות שנוצרו מחריגה מִסדר החֳדשים.] ע"ע דבריו ביחס לסוגייתנו בכללותה (עמ' 157-170; וכן 190-188 מעשה רבי בסוף הסוגיה; עי' גם 184-183 ואילך; 126-125 מידת החודש; 350, 369 השוואת עדי נוסח).

ובמאמר הנז', הביא **הרב שמואל הלל הלוי אייזיקס** את דברי רמב"ם, ואח"כ האריך (שם, בחלקי ההמשך של המאמר - שנה ז ה'תרס"א-ה'תרס"ב חוברת ב-ג סי' א; חוברת ד סי' א) להסביר את מהלכי הירח ואת אי־קביעותו ("פעמים שבא בארוכה..." ר"ה כה. ור' גם הערתנו שם בס"ד). הוא הסביר שיש רצפים של חֳדשים קצרים וכן ארוכים. וְעֶרֶךְ חשבון (במיוחד בחלק ב של המאמר, ע"ש באריכות), שעל פיו יֻשנה סדרה של חֳדשים אחדים (בין 6 ל־9) המתאָרכים בהדרגה ואחריהם החֳדשים מתקצרים בהדרגה, וחוזר חלילה. והראה שיש גם מחזוריות של משכֵי החֳדשים הקצרים ביותר והארוכים ביותר בכל רצף (מחזור זה אורך כ־9 שנים, ומכֻנֶּה בלשונו "מחזור האלכסון"). בזה ביאר את דברי ר"ג (ר"ה כה.) "פעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה". נראה כי החידוש של הרב אייזיקס הוא ההסבר (ע"פ האמור) כי לעתים, רצף חֳדשים קצרים או ארוכים גורם צורך לחסֵר או לעבר חֳדשים יותר מֵאשר בשנה רגילה (וכאשר הראייה נֶעדרת חודש אחרי חודש, כאמור, יש לעשות זאת ע"פ חשבון). וביאר שם את הגורמים לזה באורך ע"פ התכונה; ע"ש. וכדי לעורר את לֵב המעיין נביא מקצת מלשונו (בחלק ב שלו): "מצאנו התוכנים שסבובי צבא השמים ברוך־כלל אינם מסבבים בעגול שוה...רק בעגולות שארכן יתר על רחבן...". "וזמן סבוב־השלם של הלבנה, כאשר מצאנו התוכנים... הוא שבעה ועשרים יום ושליש יום בקירוב... בזמן המולד, שהלבנה תחת החמה בינה ובין הארץ, והלבנה גם החמה מתחילים כאחת מנקודה אחת בסבובם העצמי ממערב למזרח, כמו שנזכר מקודם, הלבנה מהלכת כמו י"ג מעלות ליום, והחמה מהלכת רק כמו מעלה אחת ליום; נמצא שב־כ"ז ימים ושליש, שהלכה הלבנה סבוב שלם והגיעה לאותה הנקודה מהמקום שהיה בה המולד, כבר הלכה החמה באותן ה־כ"ז ימים ושליש כמו כ"ז מעלות, ונצרכה הלבנה ליקח ה־כ"ז מעלות להדביק את החמה, ובעוד שתלך את ה־כ"ז מעלות, שהם להּ כמו מהלך שני ימים - תתרחק החמה עוד כמו שתי מעלות, שהן בס"ה כמו כ"ט מעלות ללבנה מנקודת המולד שעבר עד שתדבק את השמש בינו ובין הארץ, ואז יהיה המולד השני. ואלו ה־כ"ט מעלות יכולים להיות כפי שיזדמן: אם בהקף הקירוב - יהיה החֹדש פחות מ־כ"ט ומחצה ימים; ואם בהקף הריחוק - יהיה החֹדש יותר על כ"ט ומחצה ימים; ואם בהקף האמצעי - יהיה החֹדש קרוב ל־כ"ט ומחצה ימים".

8 חֳדשים חסרים - בשנה שאחרי מעוברת או במעוברת וחודש העיבור מלֵא. מש"כ 'או במעוברת', ע"פ **רש"י** (ד"ה ואכתי חד יומא), שהסביר שהגמ' נקטה "בגון שהיתה שנה שלפניה מעוברת" כי משנתנו לא מיתוקמא במעוברת, דהא תנן דבארבעה חֳדשים מעוברים סגי, ואי במעוברת - 9 חסרים ליכא למאן דאמר. ואמנם לזה קשה מעשה רבי בסוף הסוגיה, שעשה 9 חסרים! וי"ל דרבי עשה כן לתקן את השנה שעברה, "אבל אם היתה שנה שעברה כתקנה - לא עבדינן תשעה חסרים, דקדים ואתי סיהרא תרי יומי ופלגא"; **שיטה מקובצת** (יב) בשם **ראי"ש**. אך **הגר"א** חלק על רש"י, וכתב (בהגהותיו שבסוף המסכת, קושיא ו ובהתייחסות לזה בהמשך דבריו) שלרב הונא בשנה מעוברת ייתכנו 9 חֳדשים חסרים.

8 מלֵאים - רב הונא: ייתכנו בשנה שאחרי מעוברת אם חודש־העיבור היה חסר כרשב"ג. ולעולא אי אפשר שחודש העיבור מלֵא תמיד כת"ק. נטיית הסוגיה כרב הונא, שעושים אפי' 8 מלֵאים, בסמיכות לחודש־עיבור חסר. וכ"כ **בשיטה מקובצת** בשם **ראי"ש** (ט: אות יא בהשמטות): "משמע דהלכה כרב הונא, דשמואל ס"ל כוותיה, ואמרינן נמי לקמן דרבי ס"ל כרב הונא". וכן פסק **רמב"ם** שהבאנו מלשונו לעיל (הל' קדה"ח יח, ט), וכן לעניין חודש העיבור פסק כרשב"ג (שם ד, יז: "שחֹדש העיבור - הרשות לבית־דין להוסיפו מלֵא או חסר"). כבר הזכרנו כי בלוח הקבוע שלנו אפשרויות אורך השנה מצומצמות יותר: בפשוטה -5 7 חֳדשים מלֵאים וחסרים, ולפי"ז אורך השנה בין 353 ל־355 יום (לעומת דברי שמואל כאן: בין 352 ל־356); במעוברת נוסף חודש העיבור, והוא תמיד מלֵא (רמב"ם הל' קדה"ח ח, ה-ו). וכן העירו **בתוס'** (ד"ה מחד): "וצ"ל דלא רצו לתקן - אותם שפִּדרו לנו עיבורים וקביעות - שיאריכו בשום פעם השנה יותר משבעה מלֵאים". אמנם לא ביארו מה טעם הדבר. ואין לומר דעבדינן כעולא, דהא לעולא שמונה חסרים עבדינן, ואנן לא עבדינן יותר מִשבעה. ובטעם הדבר כתב **במגיד הרקיע** (ח"ב טז, עמ' 140), שבלוח הנקבע מראש ע"פ חשבון אפשר לשמור על דמיון רב יותר בין השנים ואין צורך ב'גמישות' מופלגת; לעומת קביעת החֳדשים חודש חודש ע"פ סנהדרין, שעליה עשויים להשפיע שיקולים נוספים המתעוררים מפעם לפעם, קשה יותר לשמור על מבנה אחיד של השנים, ויש צורך ב'גמישות' יתֵרה (ע"ע בשטמ"ק הנ"ל בשם רא"ש).

שם. לגבי לשון המשנה, "ולא נראָה יתֵר על שמונה", שהיא חריגה במשניות "אין פחות... ולא יותר על...", כתב רבי עמנואל חי ריקי בפירושו **הון עשיר** למשנה: "ושינה בלשון זה - לפי שעיבור החֹדש מסוּר לחכמים, כדכתיב (שמות יב, ב) 'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם' (עי' ר"ה כב. ורש"י ד"ה תהא מסורה לכם); והם היו יודעים מהלכי התקופות והמזלות האמיתיות, ועל פיהם היו מעבּרים שָנים וקובעים חֳדשים כדי שיבאו המועדים בזמנם כאשר צוה ה', אף כי נראה לנו שלפי מהלוכם האמצעי לפעמים באים שלא בזמנם". ובמאמר חדשי השנה של **הרב שמואל הלל הלוי אייזיקס** (ח"ג) ביאר לפי רב הונא, ששינוי הלשון הוא מפני שאין זה דין עצמאי אלא תלוי בשיקול דעת חכמים בארכו של חודש העיבור. **[והזייפן של ירושלמי־קדשים** (דף פב:-פג:) חידש לגרוס במשנה "ולא יתר על שמונה" ולא "ולא נראה יתר", והבין בשם שמואל בגמ' (והעיר שזה בניגוד להבנת הבבלי) שמשנתנו עוסקת בלוח הקבוע ולפי כללי בזה"ז, שמספר הימים נע בין 355-353 בשנה פשוטה, ובמעוברת עוד 30 יום, וייתכנו 8 חֳדשים מעוברים בשנה מעוברת בלבד (6+מרחשון+אדר־ראשון). בגמ' שָם בפי שמואל הגהה שאין פוחתין מ'חמשה' חֳדשים מעוברים וכו'. בהמשך שילב קטעי ירושלמי (מגילה א, ב; ע"ז א, סוף א, בעניין הדחיות), ותוספתא כאן. ולא שת לבו לכך ששמואל חי זמן רב טרם הנהגת הלוח הקבוע (ואולי יאמר: קים לי כרבנו חננאל בסוכה נד: שכללי הלוח נהגו תמיד), ולא העיר על הסתירה שיצר בין שמואל בירושלמי לבין שמואל בבבלי (ט: דס"ל כרב הונא וכו').]

ט: (השמטה) חג־השבועות חל רק באותו היום־בשבוע שחל בו 'יום הנף' (ט"ז בניסן). ראש השנה יחול רק ב'יום הנף' או יום אח"כ (כיום, "א"ת ב"ש ג"ר", רש"י ד"ה שניהם חסירין); ולרב הונא (כשיש 8 מעוברים, בקיץ 4) - יום נוסף אח"כ. את הברייתא מעמידים כאחרים, ואימתי יחול ר"ה ב'יום הנף'?- בשנה מעוברת וחודש־העיבור מלֵא וכנגדו חיסרו 1 בקיץ (וראה בזה להלן בס"ד). ע"כ. ועי' ר"ה (ו:), שחג השבועות עשוי לחול בימי ה', ו' וז' בסיון - תלוי בקביעות ראשי החֳדשים אייר וסיון; ושם אמרו ש'גמישות' זו לא תיתכן לשיטת אחרים. וראה גם להלן.